

Наукова організація та оплата праці у промисловому птахівництві

Б. МЕЛЬНИК,
кандидат економічних наук,
Миколаївський національний університет імені В. Сухомлинського

Розглянуто елементи наукової організації виробничих процесів у промисловому птахівництві. Побудовано тарифну систему та проведено розрахунки акордних розцінок за продукцію основним працівникам галузі. На прикладі виробництва бройлерів визначено річний фонд заробітної плати. Запропоновано працівникам допоміжних та обслуговуючих виробництв встановлювати розцінки за продукцію з визначенням нормативної чисельності працюючих та оплатою на єдиний наряд.

Рассмотрено элементы научной организации производственных процессов в промышленном птицеводстве. Построено тарифную систему и проведены расчеты аккордных расценок за продукцию основным работникам отрасли. На примере производства бройлеров определено годовой фонд заработной платы. Предложено работникам вспомогательных и обслуживающих производств устанавливать расценки за продукцию с расчетом нормативной численности работающих и оплатой на единый наряд.

It is considered elements of the scientific organization of productions in industrial poultry farming. It is constructed tariff system and calculations of accord quotations for production to the basic workers of branch are carried out. On an example of manufacture of broilers it is defined an annual wages fund. It is offered to workers auxiliary and productions of services to establish quotations for production with calculation of standard number working and payment on the uniform dress.

Ключові слова: промислове птахівництво, наукова організація праці, тарифна система, акордні розцінки, фонд заробітної плати, нормативна чисельність працюючих, єдиний наряд.

Сучасне виробництво продукції птахівництва на промисловій основі неможливе без наукової організації виробничих процесів, раціональної організації й оплати праці, що передбачає виконання технологічних процесів із мінімальними затратами ручної праці, рівномірне завантаження працівників протягом року, розвиток їх творчої ініціативи, максимальне використання робочого часу. Раціональна організація праці в спеціалізованих птахівницьких господарствах, як і в інших сільськогосподарських підприємствах, будується на принципах неперервності, ритмічності, пропорційності, узгодженості, спеціалізації робочих функцій, мінімального переміщення виконавців у процесі виробництва, а також їхньої матеріальної зацікавленості у результатах своєї праці.

За комплексної механізації й автоматизації виробничих процесів у птахівництві поділ праці набуває нового змісту. Суттєво змінюється характер роботи працівників, які обслуговують поголів'я птиці, виникає можливість ліквідувати деякі шкід-

ливі для здоров'я операції, підвищити кваліфікаційний рівень персоналу.

Працівники птахівничого комплексу, незалежно від місця їх роботи, спеціальності та кваліфікації, об'єднуються спільністю технологічного процесу виробництва. При цьому основною виробничою одиницею в промислових птахівничих господарствах є цех, який має визначене виробниче спрямування. У ньому для обслуговування окремих вікових груп птиці створюються бригади і ланки.

Виробнича бригада – це колектив працівників, за яким на тривалий час закріплюються засоби виробництва і предмети праці. Бригада має завдання з виробництва визначеного обсягу продукції і несе матеріальну відповідальність за кінцеві результати роботи. Птахівничі бригади обслуговують окремі етапи технологічного процесу або виробляють продукцію певної стадії готовності.

Склад і розмір бригад залежить від спеціалізації господарства, системи утримання птиці, прийнятої технології й організації виробництва, рівня механізації трудових процесів. Чисельність працівників

бригади переважно – 10–15 працівників і більше. У невеликих за розміром бригадах призначається не звільнений від обслуговування птиці бригадир, а старша пташниця.

Бригади поділяються на ланки, до складу яких, залежно від виду і віку обслуговуваного поголів'я, входять кілька основних пташниць-операторів (2–3 особи), слюсарі-оператори (1–3 особи), підсобні працівники. Організація ланок дозволяє поліпшити обслуговування птиці, збільшити норму навантаження, а також скоротити чисельність підмінних працівників.

Промислове птахівництво засноване на інтенсивній системі вирощування великих партій курчат із широким застосуванням механізації й автоматизації технологічних процесів. За будь-якої системи вирощування мають створюватись оптимальні умови утримання й годівлі для повної реалізації генетичних можливостей птиці, її здатності до інтенсивного приросту живої маси.

Бройлерні підприємства застосовують технологію безпересаджувального вирощування. У ВАТ «Родники» Миколаївської області птицю утримують у клітках, а також у приміщеннях для бройлерів на глибокій підстилці. Трудові процеси на робочому місці виконують оператори разом із пташницями-операторами. Тривалість робочої зміни за 5-денного робочого тижня – 492 хв.

Обов'язки працівників мають бути раціонально узгоджені з метою своєчасного та якісного виконання всього виробничого процесу і підвищення відповідальності за доручену ділянку роботи. Відповідно до прийнятої схеми розподілу праці пташниця-оператор має виконувати такі види робіт:

1) рахувати птицю при посадці нової партії і висадці її з пташника;

2) слідкувати за станом птиці, її розвитком і продуктивністю. Щоденно проводити огляд і вибракування птиці. Брати участь у періодичному зважуванні контрольної партії птиці;

3) брати участь у роздаванні кормів. За використання жолобкових та чашкових поїлок – щоденно їх мити;

4) постійно підтримувати чистоту на робочому місці, дотримуватись встановлених санітарно-ветеринарних правил. Раз на тиждень проводити роботи з прибирання території біля входу до пташника;

5) вести передбачений виробничо-зоотехнічний облік.

Оператор має виконувати такі роботи:

1) керувати системами годівлі птиці й прибирання посліду;

2) проводити технічне обслуговування обладнання і ліквідувати несправності, що виникають під час утримання птиці в пташнику;

3) контролювати роботу системи напування птиці, вентиляції, опалення і освітлення, забезпечуючи встановлені режими подачі води і параметри мікроклімату в пташнику;

4) постійно підтримувати чистоту робочого місця, дотримуючись встановлених санітарно-ветеринарних норм. Разом з пташницею-оператором раз на тиждень проводити прибирання території біля входу до пташника;

5) вести необхідний облік робіт з ремонтно-профілактичного обслуговування обладнання.

Для правильної організації праці пташниць-операторів і операторів, зайнятих на вирощуванні птиці, велике значення мають раціональний розподіл робочого часу, режим праці й відпочинку, що складається з урахуванням точного переліку виконуваних робіт та обґрунтованих витрат праці на їх виконання¹.

Під час вивчення робочих процесів і нормування праці у птахівництві слід врахувати такі нормоутворюючі фактори:

- види і вікові групи птиці, їх призначення;
- технологію та організацію виробництва;
- способи утримання птиці, типи обладнання;
- ступінь механізації виробничих процесів;
- тип годівлі птиці;
- форми організації праці та ступінь участі виконавців у загальному процесі виробництва.

Норми витрат праці на трудові операції мають диференціюватися залежно від виду, віку і призначення птиці².

До початку спостережень необхідно ознайомитись з обов'язками пташниць, щоб не включати до норми витрати на невластиві їм види робіт. Для обґрунтованого визначення трудомісткості всього комплексу робіт, що виконується пташницями або операторами під час догляду за птицею, слід провести не менше 10–15 спостережень за кожним виконавцем. Дослідження робочого часу проводять лише в ті дні тижня, протягом яких працівники виконують повний цикл операцій з напування, годівлі птиці, сортування її за ступенем розвитку, прибирання приміщень.

Для нормування праці у птахівництві застосовується загальноприйнята класифікація затрат робочого часу операторів обладнання. Отримані в ході спостережень дані про затрати робочого часу на виконання операцій догляду за птицею послідовно протягом усього робочого дня записують у спосте-

¹Типовые нормы и карты организации труда в промышленном птицеводстве. Часть III. Москва «Колос». – 1981.

²Типовые нормы и карты организации труда в промышленном птицеводстве. Часть IV. Москва. ВО «Агропромиздат». – 1987.

Таблиця 1

**Норми витрат праці для обслуговування бройлерів пташницями-операторами,
хв. на 1000 голів**

Трудові процеси	Умови утримання, тип обладнання	
	ЦБК-20 на глибокій підстилці	кліткові батареї 2Б-3
Роботи, пов'язані з годівлею	2,2	1,9
Напування птиці, миття напувалок	3,6	3,0
Прибирання робочого місця	2,2	1,4
Огляд і вибракування	1,7	1,9
Спостереження за роботою механізмів	-	3,3
Прибирання посліду	-	0,9
Разові роботи	2,7	0,5
Разом	12,4	13,2

режні листи встановленої форми. У них також заносяться необхідні відомості про виконавців, коротку характеристику обладнання, організацію виробництва, інформацію про обсяг роботи, виконуваної працівником у день спостереження. Після цього дані спостережних листів відповідним чином обробляються (встановлюється тривалість кожної операції, проводиться шифрування та групування затрат часу за однорідними елементами) і розраховуються середньозважені нормативи часу на виконання окремих операцій з обслуговування птиці.

Середні норми витрат часу розраховують за всіма видами робіт протягом зміни. Так, витрати на підготовчо-заклучні роботи на особисті потреби і відпочинок виконавця визначаються за нормативами на всю робочу зміну: витрати на операції годівлі, напування птиці, прибирання посліду та інші види робіт з догляду за нею – за результатами спостереження в розрахунку на 1000 голів. Нормативи обслуговування птиці визначаються за формулою:

$$Нобс = \frac{T_{зм} - (T_{пз} + T_{від} + T_{оп})}{T_{обс}} \times 1000$$

де Нобс – норма обслуговування птиці на одного працівника, голів;

T_{зм} – тривалість робочої зміни, хв;

T_{пз}, T_{від}, T_{оп} – нормативи часу відповідно на підготовчо-заклучні роботи, відпочинок виконавця і особисті потреби, хв;

T_{обс} – норма витрат часу на обслуговування 1000 голів птиці, хв.

Використовуючи дані табл. 1, розрахуємо норми обслуговування птиці для пташниць-операторів³.

Нормативи часу, що розраховуються на всю робочу зміну, такі: Тпз – 15 хв., Двід – 15хв., Топ – 10 хв.

Підставимо дані у формулу і розрахуємо норму обслуговування поголів'я для 1 пташниці за тривалості робочого дня 8,2 год.

1. При утриманні птиці на глибокій підстилці:

$$Ноб = \frac{492 - (15 + 15 + 10)}{12,4} \times 1000 = \frac{452}{12,4} \times 1000 = 36,45 \text{ (тис. гол.)}$$

2. При утриманні птиці в кліткових батареях:

$$Ноб = \frac{492 - (15 + 15 + 10)}{13,2} \times 1000 = \frac{452}{13,2} \times 1000 = 34,26 \text{ (тис. гол.)}$$

За останні роки, значна кількість птахогосподарств, посилаючись на економічну кризу та нестачу коштів, почала відмовлятися від прогресивних систем оплати праці і не встановлює розцінки за продукцію, гарантуючи лише мінімум заробітної плати.

У результаті оплата праці на багатьох підприємствах птахівництва перестала виконувати свої функції в результаті відсутності зв'язку з кінцевими результатами діяльності підприємства і його підрозділів. Погодинний заробіток вирівнює всіх робітників щодо оплати праці.

У ВАТ «Родники» Миколаївської області використовується акордно-преміальна і відрядно-преміальна системи оплати праці з розрахун-

³ Башкирев Н. М. Организация труда в промышленном птицеводстве / Н. М. Башкирев, Г. Н. Воробьева, Г. П. Смоляников. – М. : Россельхозиздат, 1987. – 206 с.

Таблиця 2

Мінімальні гарантовані розміри годинних тарифних ставок основних категорій робітників сільськогосподарських підприємств (в гривнях) та коефіцієнти міжрозрядних співвідношень

Категорії працівників	Розряди робіт						Коефіцієнти співвідношень мінімальних гарантованих розмірів тарифних ставок робітників I розряду
	I	II	III	IV	V	VI	
Коефіцієнти міжрозрядних співвідношень	1,00	1,09	1,20	1,35	1,55	1,80	x
На ручних роботах у рослинництві	6,16	6,71	7,39	8,32	9,55	11,09	1,00
На ручних роботах у тваринництві	7,15	8,79	8,58	9,65	11,08	12,87	1,16
Трактористи-машиністи:							
I група	7,21	7,86	8,65	9,73	11,18	12,98	1,17
II група	7,95	8,67	9,54	10,73	12,32	14,31	1,29
III група	8,75	9,54	10,50	11,81	13,56	15,75	1,42
Робітники, зайняті на ремонтних і верстатних роботах	6,53	7,12	7,84	8,82	10,12	11,75	1,06

ком розцінок за продукцію для ланки, що обслуговує окрему виробничу групу птиці. Розцінки встановлюються за одиницю продукції: 1 ц приросту ваги птиці або 1000 шт. яєць. Протягом виробничого циклу в бройлерному виробництві застосовується авансування і кінцевий розрахунок за продукцію після завершення вирощування птиці.

Виходячи з мінімального розміру заробітної плати в сумі 1004 грн., що вводиться з 1 жовтня 2012 р., визначимо годинні тарифні ставки для основних категорій працюючих, зайнятих у сільськогосподарському виробництві (табл. 2).

Примітки:

1. Годинні тарифні ставки робітників розраховані, виходячи з мінімального гарантованого розміру тарифної ставки робітника 1-го розряду, середньомісячної норми тривалості робочого часу 166,33 годин у 2012 р. при 40-годинному робочому тижні та коефіцієнтів міжрозрядних співвідношень.

2. Приклад розрахунку годинної тарифної ставки робітника I розряду:

на ручних роботах у рослинництві:
 $1024 : 166,33 = 6,16$ гривні

на ручних роботах у тваринництві:
 $6,16 \times 1,16 = 7,15$ гривні

трактористи-машиністи
 I групи $6,16 \times 1,17 = 7,21$ гривні

II групи $6,16 \times 1,29 = 7,95$ гривні

III групи $6,16 \times 1,42 = 8,75$ гривні

ремонтники і верстатники:

$$6,16 \times 1,06 = 6,53 \text{ гривні.}$$

Для розробки системи оплати праці за підрозділом перш за все визначається обсяг виробництва продукції, яка може бути отримана в птахогосподарстві з урахуванням забезпеченості господарства концентрованими кормами. У розрахунках виходу продукції спеціалісти асоціації птахівничих підприємств «Птахопром України» рекомендують брати 3 варіанти – мінімальний, максимальний і оптимальний. У бройлерному комплексі ВАТ «Родники» в розрахунок виходу продукції закладений один варіант з нормативною продуктивністю 50 г.

Методику встановлення відрядних розцінок для пташниць та оператора, зайнятих на вирощуванні бройлерів, розглянемо на прикладі табл. 3.

Технічно обґрунтовані норми обслуговування поголів'я для однієї пташниці (як показано вище) встановлені при утриманні птиці на підлозі – 36,45 тис. гол. та в клітках – 34,24 тис. гол. З урахуванням плану посадки і відсотка збереженості, середнє поголів'я за групою вирощування на підлозі для пташниці – 38,0 тис. гол., а при клітковому – 36,0 тис. гол. Виходячи з нормативної продуктивності й встановленої тривалості вирощування бройлера (42 дні), норма виробництва продукції при клітковому утриманні – 756 ц ($36,0 \cdot 42 \cdot 50$), а при утриманні на підлозі – 798 ц ($38,0 \cdot 42 \cdot 50$).

Робота пташниці-оператора, зайнятої на обслуговуванні курчат-бройлерів, тарифікується за V розрядом тарифної сітки для працівни-

Таблиця 3

**Розрахунок розцінок для оплати праці пташниць і слюсарів,
зайнятих на вирощуванні бройлерів у ВАТ «Родники»**

Показники	Кліткове утримання			
	основна пташниця	допоміжна до 10 днів	основна з допоміжною	слюсар
План посадки курчат, тис. гол.	36,8	36,8	36,8	36,8
Збереженість поголів'я, %	95	95	95	95
Норма навантаження, тис. гол.	35,0	35,0	35,0	35,0
Середнє поголів'я, тис. гол.	36,0	36,0	36,0	36,0
Кількість днів вирощування	42	10	42	42
Кількість кормо-днів утримання, тис.	1512	360	1512	1512
Середньодобовий приріст, г	50	50	50	50
Розряд оплати	V	V	V	V рем
Денна тарифна ставка, грн	77,56	77,56	77,56	70,84
Тарифний фонд за період, грн	3257,52	775,60	3257,52	2975,28
Збільшений тарифний фонд за продукцію на 1,25, грн.	4071,90	969,50	5041,40	3719,10
Норма виробництва продукції (приріст), ц	756,0	-	756,0	756,0
Розцінка за 1 ц приросту, грн.	5,39	1,28	6,67	4,92
Показники	Утримання на підлозі			
	основна пташниця	допоміжна до 10 днів	основна з допоміжною	слюсар
План посадки курчат, тис. гол.	39,2	39,2	39,2	39,2
Збереженість поголів'я, %	95	95	95	95
Норма навантаження, тис. гол.	37,0	37,0	37,0	37,0
Середнє поголів'я, тис. гол.	38,0	38,0	38,0	38,0
Кількість днів вирощування	42	10	42	42
Кількість кормо-днів утримання, тис.	1596	380	1596	11596
Середньодобовий приріст, г	50	50	50	50
Розряд оплати	V	V	V	V рем
Денна тарифна ставка, грн	77,56	77,56	77,56	70,84
Тарифний фонд за період, грн	3257,52	775,60	3257,52	2975,28
Збільшений тарифний фонд за продукцію на 1,25, грн.	4071,90	969,50	5041,40	3719,10
Норма виробництва продукції (приріст), ц	798,0	-	798,0	798,0
Розцінка за 1 ц приросту, грн.	5,10	1,21	6,31	4,66

Примітка. Протягом періоду вирощування бройлерів оплату праці здійснюють за виходомні з урахуванням дотримання норм обслуговування птиці.

Джерело: Розрахунки автора

ків тваринництва⁴. Денна тарифна ставка за визначеним розрядом – 77,56 грн. Фонд заробітної плати за період вирощування 42 дні становить 3257,5200 грн. (77,56 • 42).

Для розрахунку розцінок за продукцію вказаний фонд заробітної плати доцільно збільшувати на

25%, що становить 4071,90 грн. Звідси розцінки за 1 ц приросту для основної пташниця-оператора:

➤ кліткове утримання – 5,39 грн. (4071,90 грн. : 756 ц);

➤ утримання на підлозі – 5,10 грн (4071,90 грн. : 798 ц).

⁴ Справочник по тарификации механизированных и ручных работ в сельском, водном и лесном хозяйстве. Москва «Экономика». – 1998. 64 с.

Праця слюсаря-оператора тарифікується за V розрядом тарифної сітки працівників ремонтно-механічних майстерень – 10,12 грн. на 1 годину при відрядній роботі. Денна тарифна ставка слюсаря за 7-годинну зміну становитиме 70,84 грн. ($10,12 \cdot 7$). Фонд за продукцію $70,84 \cdot 42 \cdot 1,25 = 3719,10$ грн. Розцінка за 1 ц приросту становитиме 4,92 грн. при клітковому і 4,66 грн. при утриманні на підлозі.

Фонд оплати праці у бройлерному птахівництві визначається на початку року, коли встановлюється ліміт затрат на виробництво продукції. При цьому виходять з того, що головним показником обсягу робіт для працівників тваринництва є середньорічна кількість поголів'я птиці, що обслуговується. Середньорічна чисельність основних працівників комплексу визначається діленням середньорічного поголів'я птиці за відповідною віковою групою на норму обслуговування.

Кількість підмінних працівників визначається множенням кількості основних (підмінна чисельність) на співвідношення між кількістю неробочих і робочих днів за рік. Кількість неробочих днів за рік залежить від тривалості відпусток і періодичності підміни – вихідних і святкових днів. Так, за 52 вихідних днів на рік, 8 святкових і 24 відпускних співвідношення неробочих і робочих днів становить 0,2989 або 29,9 % $[(52 + 8 + 24) : (365 - 84)]$.

Затрати праці (в людино-годинах) у тваринництві розраховують множенням кількості основних працівників на кількість календарних днів за рік і на тривалість робочого дня чи множенням числа всіх середньорічних працівників на річний фонд робочого часу (у годинах) одного працюючого.

Фонд оплати праці по комплексу розраховують за такою методикою. За тарифним довідником визначають розряд роботи працівника відповідної спеціальності, потім – відповідну денну тарифну ставку. Місячна тарифна ставка визначається шляхом множення денної тарифної ставки на 23,76 ($166,33 : 7$) – середня кількість робочих днів у місяці за 2012 р. Річний фонд заробітної плати визначається шляхом множення місячної тарифної ставки на 12 і заплановану чисельність працівників відповідної спеціальності. Потім цей фонд, якщо оплата визначається за продукцію, збільшується в багатьох господарствах асоціації «Птахопром України» на 25% (відповідно з рекомендаціями).

Постійним працівникам передбачається додаткова оплата за роботу в святкові дні, згідно з законодавством про працю, у подвійному розмірі. Постійним підмінним фонд оплати праці планується, виходячи з 110% середнього заробітку основних працівників.

Річний фонд оплати звільнених бригадирів тваринницьких бригад визначають множенням тарифної денної ставки відповідного розряду сітки меха-

нізаторів на кількість робочих днів у календарному році. Одержану суму збільшують, на загальних засадах, як у розрахунку за продукцію основним робітникам.

Крім того, необхідно планувати додаткову оплату за досягнення певних виробничих показників, що здійснюється в розмірі місячного заробітку на кожного працюючого за рік. У плануванні загального фонду оплати праці слід передбачити додатковий фонд оплати, пов'язаний з невиходом працівників на роботу у зв'язку з виконанням інших функцій: участь у судових засіданнях, донорство, військкомат та ін. У середньому на це планується 0,5% загального фонду.

Нижче наводимо приклад розрахунку річного фонду заробітної плати у бройлерному комплексі ВАТ «Родники» Миколаївського району (табл. 4).

На птахопідприємствах для пташниць-операторів, зайнятих на обслуговуванні курей-несучок промислового стада в кліткових батареях, норма обслуговування встановлюється залежно від типу обладнання. Виробниче завдання визначається на основі планової продуктивності (яйценосності) на курку-несучку. У нашому прикладі яйценосність передбачена 245 шт. на рік, а норма обслуговування в кліткових батареях типу ККТ – 28 тис. голів. Річна норма виробництва для пташниць буде встановлена – 6860 тис. яєць ($245 \cdot 28$ тис. гол.).

Робота пташниць-операторів, зайнятих обслуговуванням курей-несучок, в умовах комплексної механізації виробничих процесів тарифікується за VI розрядом. Денна тарифна ставка – 90,09 грн. Річний фонд заробітної плати за тарифом становитиме 32882,85 грн. ($90,09 \cdot 365$ днів).

Для розрахунку розцінок за продукцію тарифний фонд збільшується на 25%, що становитиме 41103,56 грн. ($32882,85 \cdot 1,25$). Діленням збільшеного тарифного фонду за продукцію на річну норму її виробництва визначаємо розцінку за 1000 шт. яєць. У нашому прикладі вона буде 5,99 грн. ($41103,56 : 6860$).

Праця слюсаря-оператора тарифікується за VI розрядом тарифної сітки працівників ремонтних майстерень і становить 82,25 грн. за повну робочу зміну. Річний фонд заробітної плати буде визначено в сумі 30021,25 грн. Цей фонд у розрахунках розцінки за продукцію збільшується на 25% і становитиме 37526,56 грн. ($30021,25 \cdot 1,25$). Діленням його на норму виробництва продукції встановлюємо акордну розцінку за 1000 шт. яєць. У нашому випадку вона буде становити 5,47 грн. ($37526,56 : 6860$). Для інших типів кліткового обладнання будуть встановлені й відповідні норми обслуговування птиці та розцінки для пташниць і слюсарів-операторів з обслуговування птиці в кліткових батареях.

Таблиця 4

**Розрахунок річного фонду оплати праці по бройлерному комплексу
ВАТ «Родники» миколаївської області**

Показники	Завідувач комплексу	Помічник завідувача	Пташниця (основні)	Пташниця (підмінні)
Чисельність працівників, осіб	1	1	11	5,8
Фонд робочого часу, днів	305	305	2838	1496
Затрати праці, люд.-год.	2135	2135	19866	10472
Розряд оплати	V мех.	90%	V	V
Денна тарифна ставка, грн.	78,26	70,43	77,56	77,56
Місячна тарифна ставка, грн.	1859,46	1673,42	1842,82	1842,82
Річний фонд заробітної плати, грн.	22 314	20 081	243 252	128 260
Збільшений фонд (на 1,25) за продукцію, грн.	27 892	25 101	304 065	160 325
Додаткова оплата в розмірі місячного складу, грн.	1859	1673	20271	10608
Доплата за святкові дні, грн.	-	-	-	3600
Надбавка за класність, грн.	4184	-	30 406	9688
Резерв відпускних (8,54%), грн.	2888	2300	30 300	15 700
Невиходи на роботу (0,5%), грн.	184	145	1952	1000
Річний фонд оплати, грн.	37 007	29 219	386 994	20 0921
Показники	Слюсарі (основні)	Слюсарі (підмінні)	Допоміжні робітники	Залучені працівники на посадку і висадку птаці
Чисельність працівників, осіб	10	5,4	1	3,7
Фонд робочого часу, днів	2580	1393	258	955
Затрати праці, люд.-год.	18060	9751	1806	6685
Розряд оплати	V рем.	V рем.	III	III
Денна тарифна ставка, грн.	70,84	70,84	60,06	60,06
Місячна тарифна ставка, грн.	1683,16	1683,16	1427,02	1427,02
Річний фонд заробітної плати, грн.	201979	109069	17124	63359
Збільшений фонд (на 1,25) за продукцію, грн.	252474	136336	17124	63359
Додаткова оплата в розмірі місячного складу, грн.	16832	9100	1400	-
Доплата за святкові дні, грн.	-	3060	-	-
Надбавка за класність, грн.	-	-	-	-
Резерв відпускних (8,54%), грн.	23000	12700	1600	5400
Невиходи на роботу (0,5%), грн.	1496	800	100	340
Річний фонд оплати, грн.	293802	161996	20224	69099
Чисельність працівників комплексу	38,9 осіб			
Річний фонд заробітної плати (за тарифом)	809 438 грн.			
Річний фонд оплати ? всього на комплекс	1 199 262 грн.			

Таблиця 5

**Розрахунок акордних розцінок за яйце курей-несучок промислового стада
у ДСП «Миколаївська птахофабрика» з 1 січня 2012 року (яйценосність – 245 шт.)**

Номер пташника, комплект обладнання, норма обслуговування, тис. голів	Норма обслугову- вання птаці, тис. гол.	Норма виробництва продукції, тис. штук	Річний тарифний фонд зарплати, грн.	Збільшений тарифний фонд за продукцію на 1,25	Розцінка за 1 тис. шт. яєць, грн.
Пташниця-оператори у приміщеннях за №№ 2, 3, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 22, 24, ККТ	28,0	6860	32882,85	41 103,56	5,99
№№ 6, 9, 10, 17, 21, 23, БКН	26,0	6370	32882,85	41 103,56	6,45
№ 8, БКН	24,5	6002	32882,85	41 103,56	6,85
№ 18, КОН	24,0	5880	32882,85	41 103,56	6,99
Слюсарі-оператори: №№ 2, 3, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 22, 24, ККТ	28,0	6860	30021,25	37 526,56	5,47
№№ 6, 9, 10, 17, 21, 23, БКН	26,0	6370	30021,25	37 526,56	5,89
№ 8, БКН	24,5	6002	30021,25	37 526,56	6,25
№ 18, КОН	24,0	5880	30021,25	37 526,56	6,38

Джерело: Розрахунки автора

Таблиця 6

**Розрахунок річного фонду заробітної плати бригади електриків
ВАТ «Родники» Миколаївської області**

Розряд оплати праці	Годинна тарифна ставка, грн.	Чисельність працюючих, осіб	Години роботи за рік при річному балансі 2004 год. на 1 працівника	Фонд заробітної плати, грн.
VI	11,76	4	8016	94 268
V	10,12	5	10020	101 402
IV	8,82	7	14028	123 726
III	7,84	7	14028	109 979
II	7,12	3	6012	42 805
Тракторист II	7,86	1	2004	15 751
Разом	9,02	27	54108	487 931

Джерело: Розрахунки автора

З урахуванням наявних типів кліткового обладнання у дочірньому сільськогосподарському підприємстві (ДСП) «Миколаївська птахофабрика» проведемо розрахунок розцінок для пташниць та слюсарів-операторів, зайнятих на обслуговуванні промислового стада курей-несучок (табл. 5).

Система оплати праці, що застосовується в птахогосподарствах, мобілізує працівників досягати кращих кінцевих результатів, сприяє скороченню чисельності робітників і підвищенню продуктивності праці. Проте вона застосовується лише для оплати зайнятих безпосередньо на обслуговуванні птиці, чисельність яких становить не більше 30%.

Для допоміжних і обслуговуючих виробництв (електрики, сантехніки, працівники майстерень, котельні, ветсанітари тощо) застосовується погодинно-преміальна система оплати праці, яка недостатньо стимулює якісне виконання робіт і збільшення виходу продукції.

Тому в нинішніх умовах працівників цих категорій бажано переводити на відрядну оплату. Для цього слід нормувати чисельність працівників відповідної служби, розрахувати для них розцінку за 1000 грн. валової продукції, одержаної по птахогосподарству, або за одиницю натуральної продукції (1000 яєць, 1 т приросту тощо), яка диференціюється залежно від кількості працюючих у підрозділі.

За такими розцінками проводиться щомісячне нарахування заробітної плати. Крім того, для кожного підрозділу розробляються умови преміювання за 2-3-ма показниками у відсотках до прямого заробітку. Як правило, такі підрозділи працюють на єдиний наряд, заробітну плату ділять між працівниками із застосуванням коефіцієнта трудової участі (КТУ) кожного. Це стимулює працівників до розширення зони обслуговування, внаслідок цього скорочується їх чисельність у підрозділах і підвищується продуктивність праці.

Розглянемо цей вид оплати на прикладі електроцеху ВАТ «Родники». Чисельність слюсарів-електриків визначена з розрахунку навантаження 340 ум. од. електрообладнання на 1 слюсаря – 27 осіб. Річний фонд заробітної плати за тарифними ставками і відповідними розрядами визначений у розмірі 487 931 грн.

За планових обсягів виробництва валової продукції (приріст ваги птиці) 2300 т його вартість у порівняних цінах 2005 р. (ціна 736,63 грн. за 1 ц) становить 16 943 тис. грн. Розцінка за 1 тис. грн. валової продукції буде 28,80 грн. (487931 : 16943). Потім розцінка диференціюється залежно від чисельності бригади, до її складу відносять до 70% фонду заробітної плати вивільненої чисельності. Так, за чисельності 26 осіб додається 70% економії фонду заробітної плати, а 18 і менше – 50%.

У ВАТ «Родники» кількість слюсарів-електриків для розрахунку розцінки за 1 тис. грн. валової продукції встановлена, виходячи з навантаження 340 ум. од. на 1 слюсаря-електрика, і становить за обслуговування 8820 ум. од. обладнання 26 осіб. Крім того, до складу бригади входить 1 тракторист-машиніст (табл. 6).

Крім основної заробітної плати бригада електриків щомісячно преміюється (до 40 % прямого заробітку) за:

- безперебійне забезпечення підрозділів птахогосподарства електроенергією – 20%;
- безаварійну роботу, якісне технічне обслуговування електрообладнання і своєчасний його ремонт – 20%.

Така система дала можливість самим працівникам визначити оптимальну чисельність бригади 19 осіб, які своєчасно виконують обсяг робіт, безперебійно забезпечують виробничі приміщення електроенергією. Вона задовольняє працівників і відповідає принципу: за кращу працю – кращу оплату, мобілізує їх на досягнення високих кінцевих результатів, сприяє ско-

Таблиця 7

Розрахунок диференційованих розцінок за продукцію бригади електриків у ВАТ «Родники»

Чисельність, осіб	Баланс робочого часу за рік, год	Фонд заробітної плати по бригаді, грн. (при середній тарифній ставці 9,02 грн.)	Абсолютна економія фонду, грн.	Економія фонду для заскочення		Усього фонд зарплати для встановлення розцінок, грн.	Розцінки за 1 тис. грн. валової продукції, грн.
				%	грн.		
27	54108	487 931	-	-	-	487 931	28,80
25-26	51102	460 940	26 993	70	18 895	479 835	28,32
23-24	47094	424 787	63 146	65	41 045	465 832	27,49
21-22	43066	388 455	99 478	60	59 687	448 142	26,45
19-20	39078	352 483	135 450	55	74 498	426 981	25,20
18 і більше	35070	316 331	171 602	50	85 801	402 132	23,73

Джерело: Розрахунки автора

роченню чисельності працюючих і підвищенню продуктивності праці.

Розцінка диференціюється залежно від чисельності бригади (табл. 7).

Висновки. Застосування наведених вище процедур дозволить багатьом птахогосподарствам раціоналізувати процеси управління працею та підвищити рівень мотивації працівників.

Передплачуйте, читайте науково-економічний та суспільно-політичний журнал

Часопис розрахований на тих, хто цікавиться проблемами праці, соціально-трудомих відносин, ринкових перетворень тощо.

Періодичність виходу — 8 номерів на рік.

Повідомляємо, що оформити передплату можна в будь-якому поштовому відділенні або пункті передплати

Україна:
Аспекти праці
Індекс — 74541

Вартість передплати на журнал «Україна: аспекти праці» на 2012 р.:
на рік — 80 грн 76 коп.
на півроку — 40 грн 38 коп.
на квартал — 20 грн 19 коп.